

Ehdotus maa- ja metsätalousministeriön asetukseksi sikojen MRSA-bakteerin määräaikaisesta seurannasta**Ehdotuksen tausta**

MRSA eli metisilliiniresistentti *Staphylococcus aureus* tarkoittaa stafylokokki-bakteeria, joka on kehittynyt vastustuskykyiseksi tietyille antibiooteille. MRSA on zoonoosi, eli bakteeri voi tarttua eläimen ja ihmisen välillä. Tartunta tapahtuu yleensä suorassa tai välillisessä kosketuksessa. Nykytiedon mukaan elintarvikkeita ei pidetä merkityksellisenä MRSA-tartunnan lähteenä. Terveille eläimille tai ihmisille MRSA ei aiheuta yleensä oireita. Sairaalahoidossa oleville henkilöille MRSA voi aiheuttaa vakavia infektioita.

Viime vuosien aikana on erityisesti Keski-Euroopan sikapopulaatiossa levinnyt voimakkaasti tietty MRSA-kanta (ST398). Kannan on arveltu syntyneen seurauksena antibioottien runsaasta käytöstä sioille. Joissain maissa kannan on todettu levinneen yleisesti myös sikojen parissa työskenteleviin henkilöihin. Huolestuttavan tilanteen takia päätettiin EU:ssa järjestää porsastuotantosikaloiden MRSA-kartoitus. Kartoitus toteutetaan tänä vuonna kaikissa EU-maissa. Kartoituksen tulokset julkaistaan todennäköisesti vuoden 2009 puolivälissä. Suomen osalta sikojen MRSA-tilanne on kartoitukseen perusteella hyvä, toistaiseksi MRSA on todettu vain yhdestä näytteestä.

EU:ssa oli tarkoitus järjestää porsastuotantosikaloiden kartoituksen jatkoksi teurassikojen MRSA-kartoitus. Tätä koskevat suunnitelmat ovat kuitenkin peruuntuneet, koska EU:ssa on toistaiseksi jäädytetty kaikki uudet zoonosikartoitukset. Jatkoseurannan toteuttaminen kansallisesti katsotaan tarpeelliseksi, vaikka EU-kartoituksen perusteella sikojen MRSA-tilanne ei ole Suomessa huolestuttava. Viime aikoina ovat sioille käytettyjen antibioottien määrät lisääntyneet Suomessa selvästi. MRSA ST398 -kannalla on myös todettu olevan kyky levitä nopeasti. Näiden seikkojen takia voi tilanne Suomessakin muuttua.

Määräaikaisesta sikojen MRSA-seurannasta säädettäisiin eläintautilain (55/1980, muutos 303/2006) 12 §:n nojalla. Tämän mukaan eläimet voidaan määrätä tutkittaviksi, jos eläintaudin esiintymisestä tai leviämisestä voi aiheutua vaaraa ihmisten terveydelle, vakavaa vaaraa eläinten terveydelle taikka taloudellisia tappioita eläintuotannolle, eläintautien ennalta ehkäisemiseksi ja leviämisen estämiseksi sekä tautitilanteen selvittämiseksi. Yksittäistapauksissa Elintarviketurvallisuusvirasto Evira voi tehdä eläinten tutkimispäätöksen, mutta muutoin tarkempia säännöksiä annetaan mmm:n asetuksella. Koska yleistä seurantaa ei voida katsoa yksittäistapaukseksi, on selvyuden vuoksi päädytty säätämään seurannasta asetuksella. Eläintautilain meneillään olevan kokonaisuudistuksen yhteydessä harkitaan lainmuutosta siten, että Evira voisi päättää myös yleisten kartoitusten suorittamisesta.

Ehdotuksen sisältö

Asetuksessa säädetään määräaikaisesta sikojen MRSA-bakteerin seurannasta. Seurantaan kuuluva näytteenotto toteutetaan teurastamoissa. Asetuksen voimassaoloaika on kaksi vuotta, mutta seurannan näytteenottovaiheen ei kuitenkaan edellytetä kestävän koko tätä aikaa. Osa voimassaoloajasta on tarkoitus käyttää seurantasuunnitelman tekoon, ja lopullinen näytteenottovaiheen pituus tarkentuu vasta suunnitelman valmistuttua. Seurannan tarkoitus on selvittää sikojen MRSA-bakteerin tilanne Suomessa. Seurannan tulosten valmistuttua päätetään mahdollisista jatkotoimenpiteistä.

Asetuksen mukaan Evira tekee seurantasuunnitelman. Evira päättää suunnitelman tarkemmasta sisällöstä. Evira voi myös kuulla sidosryhmiä ennen lopullista päätöstä suunnitelmasta. Asetuksessa on lueteltu osiot, joita seurantaan voidaan sisällyttää. Satunnaisnäytteenoton

tarkoituksena on saada kuva MRSA-bakteerin yleisestä prevalenssista teurassioissa. Mahdollisuuksien mukaan toteutetaan myös riskiperusteinen näytteenotto, jossa selvittäisiin onko MRSA-bakteerin esiintyminen suurempaa riskialttiimpien tilojen sioilla, eli tilojen, joilla todennäköisemmin käytetään säännöllisesti antibiootteja ryhmälääkityksenä. Seurannassa voidaan toteuttaa myös kontaktitilojen sikojen näytteenotto, jossa tutkittaisiin sikoja tiloilta, joilla on ollut sikojen siirtoa sellaisen tilan kanssa, jonka sioissa on todettu MRSA. Tämän osion tarkoitus on selvittää, miten laajalti mahdollisesti todettava MRSA leviäisi Suomessa sikatilojen välillä. Tämän selvittäminen voi olla tarpeellista, erityisesti jos seurannassa todetaan ST398 -kanta, jonka on todettu muualla tarttuvan herkästi eläinliikenteen mukana. Kannan käyttäytymisen on todettu myös poikkeavan tavanomaisista stafylokokki- tai resistentteistä kannoista. Suomen sikatiloilla antibioottien käyttö on hallitumpaa ja hygienia parempaa kuin keskimäärin Euroopassa. Tämän takia on mahdollista, että kannan säilyminen ja leviäminen olisi Suomessa erilaista kuin muualla Euroopassa.

Evira vastaa näytteenotosta teurastamoissa sekä tutkii seurantanäytteet. Näistä ei ole katsottu tarpeelliseksi antaa yksityiskohtaisia säännöksiä, koska Eviralla on tarvittava asiantuntemus päättää näistä, ja Eviran henkilökunta vastaa seurannan toteuttamisesta kokonaisuudessaan. Käytännössä seurantanäytteet olisivat sikojen sierainontelon limakalvoilta otettavia pumpulipuikkonäytteitä.

Evira vastaa myös seurannan näytteenoton ja tutkimusten kuluista.

Pitopaikat, joiden siasta on todettu MRSA

Asetuksen mukaan Evira ilmoittaa todetusta MRSA-bakteerista sian teuraaksi toimittaneelle pitopaikalle. Koska MRSA on zoonoosi, katsotaan tämän tiedon olevan merkityksellinen sikojen kanssa työskentelevien henkilöiden kannalta. Tieto ilmoitetaan myös läänineläinlääkärille ja kunnaneläinlääkärille, että he olisivat tietoisia alueensa MRSA-tilanteesta. Ilmoittaminen mahdollistaa myös kunnaneläinlääkärin neuvonnan pitopaikalle.

Asetukseen ei sisälly vaatimusta teurastamolöydöksen jälkeisestä varmistusnäytteenotosta pitopaikassa. Evira voi kuitenkin tarvittaessa päättää tällaisesta näytteenotosta. Varmistus voisi olla tarpeellinen esimerkiksi, jos epäillään teurastamonäytteenoton löydöksen aiheutuneen ympäristökontaminaatiosta. Varmistusnäytteenotto voitaisiin toteuttaa myös, jos sioista on todettu ST398-kanta, ja halutaan lisätietoa kannan käyttäytymisestä Suomessa.

Pitopaikalle ei tule lakisääteisiä seuraamuksia tai rajoituksia MRSA-bakteerin toteamisen takia. Koska elintarvikkeita ei pidetä merkityksellisenä MRSA-bakteerin tartunnanlähteenä, pitopaikan toimijan ei täydy ilmoittaa MRSA-bakteerista ketjuinformaation mukana teurastamolle. Koska MRSA ei ole vastustettava eläintauti, ei eläintautilaki velvoita ilmoittamaan siitä myytäessä sikoja toisiin pitopaikkoihin.

Zoonosikeskus (Eviran ja Kansanterveyslaitoksen yhteistyöelin) on valmistelemassa sikatiloille MRSA:ta koskevaa ohjeistusta.

Kansanterveyslaitoksen verkkosivuilla on yleistä tietoa MRSA-bakteerista ja sen merkityksestä ihmisten terveydelle:

http://www.ktl.fi/portal/suomi/tietoa_terveydesta/terveys_ja_sairaudet/infektiotaudit/sairaalainfektiot/mrsa/